

REVISTA ENCICLO-
PEDICĂ

REVISTĂ PERIODICĂ LUNARĂ

Răspunzător: Ioan Corbu, Cluj, Str. General Grigorescu 16.

Se împarte gratuit, în librării 3 Lei esemplarul

Motto: *Culmea desmățului și a „prostului gust” al școlii fonetice s'a ajuns cu lăpădarea clasicului latin și român: „cogitocuet” și înlocuirea lui cu ungurismul prost (poetic!) „gând”, ba chiar și a numelui de „Român-Romanus” cu acel-a de „Valah”.*

Cum scriem cuvintele „străine”.

(Urmare, 4)

Tot așe ca în l. latină se forméză cuvinte și în româneșce cu anumite terminațiuni. Așe cu terminațiunea latină „-tione-m” prefăcută în franceză: „-tion”, în italiană: „-zione”, în româneșce: „-ciune” s'au format substantive, ca rugăciune (l. rogatione-m), închinăciune (inclinatione-m)...”. După cum Franceji au făcut cu „-tion” a lor: „fondation”, Italiani: „coniugazione”, școla rom. a lui Cipariu a făcut „conjugăciune (ortografiat: „conjugatiune”). Nici poporul francez, nici cel italian, n'au moștenit gramatica dela vechi coloniști și legionari romani, ci au luat termini din latină, preschimbându-le dór terminațiunea cu forma franceză, sau italiană. „Conjugare” ar fi dat în l. italiană „congiugare”, sau „conjugare”, ca și în română (avem rădęcina și în româneșce în „jug, în-juga”); forma cu i în loc de j (coniugazione) arëtă, că el a fost luat din latina medievală, dar terminațiunei i-s'a dat forma italiană „-zione”. Așe se cultivă limbile neolatine. Tot așe a făcut și școla lui Cipariu, dându-i forma românescă: „conjugăciune”, de care și ađi își mai bate joc câte o găgăuță fonetistă (care ar vrè sè îndrepte l. românescă după l. ungurésca), neșciind în mărginirea lor, că-și bat joc nu de Cipariu, ci de l. românescă și de propria lor neșciință. Acestor-a le-a spus Cipariu, că după mîntea lor ar face: „inchiinație, rugație...” în loc de „inchinăciune, rugăciune. Pe lângă îputarea stupidă și copilărescă, că „ciune” însamnă în ungureșce „urit” (csunya), i-s'a mai îputat, că e prea lungă.

Încă Cipariu a răspuns la asta, că aşe e și în italiană, dar nu i-a cășunat nimănui, că se o ciunțeze și scâlcițeze după gârgăuni lui cutare în contra legilor limbei. La urma urmelor cu „-țiune” în loc de „-ciune”, care e absolut corect românește, ne putem împăca, căci latinul „ti” a dat în regulă „ți” și în românește, și numai excepțional (când urmăzează un o sau u, vezi și „fetiulus=fecior”) s’a prefăcut în „ci”. Și altcum terminațiunea adevărată e „-iune, -ion, -ione”, care vine mai adese ori în legătură cu t (dela participiul trecut al verbelor, care se face mai adese cu t, mai rar cu s, ca în „emisiune”), dar mai rar și cu alte consunătoare, ca în „aluviune...”. Asta una e stabilită mai presus de orice îndoielă, că terminațiunea latină „-ione-m” a dat în limbile neolatine „-ion, -ione, -iune” (românește), deci „ție”, ba chiar și „tie, tiune” (cu t, ca „chestie, chestiune”) sunt plăsmuirile neșciinței și a desmățului fonetist. Scâlâmbăturile la modă ați: „fundație, ocazie, comunicație, emisie, chestie, asociație, excursie...” sunt formațiuni străine de firea limbei românești. Substantivele feminine românești în „-ie” și peste tot terminate în vocale au tonul pe silaba penultimă (în „ie” pe i) ca în: „avuție, mânie, soție...” și nu pe antepenultima: „fundație, emisie...”. În scripturile vechi aflăm pentru „înțelepciune” și forma „înțeleptie” (corect ortogr.: înțelepție) cu tonul pe i, și nu pe e premergător. „Fundațiune” nu e neologism, ci e formațiune românească din rădăcina „fundat (în-, des-, cu-, scu-, acu-funda”) și terminațiunea „-iune” după francezul „fondation”, pe când „fundație” nu e nici francez, nici latin, nici român, ci „limbă păsărescă” și batjocurirea limbei românești. După fonetiști înaintați (cu „paravan, expozeu...”) ar trebui să l introducem aşe, cum se rostește în franceză, deci vom dice: „fondațiunul regal”. „Fundație” aduce numai cu nominativul latin „fundatio” („io”, nu „ie”), deci chiar fonetiști, cari au sbierat atât-a în contra îndreptării limbei noastre după l. latină—latinizéză. „Funda”, deși cu înțelesurile francezului „fonder”, e românesc și tot aşe putem considera pe „fond”, pe care îl putem admite cu o spre destingere de înțelesurile românescului „fund” (o și u se schimbă unul cu altul și în românește: fortună, furtună).

Tot aşe sunt formațiuni românești „comunicațiune” („cumenecăciunea sfântului duh să fie cu voi cu toți”), „emisiune, misiune, promisiune...” („e-mis” aceeași rădăcină ca în „trimis, -mite”, sau „tri-mes, su-mes, incumes,” lat. „mittere, missus”). Pe „promisiune, promite” le-au scos fonetiști din limbă, deși a fost încetățenit în Transilvania și țeranul l-a învățat și-l înțelege. „Prostul gust” l-a înlocuit cu țigănistul „făgă-

dui, -ială . . .", căci le pare mai frumos și mai poetic decât româneștile poporane: „se lega, se legătui, jurui, -ita, -intă, legătuintă.” „Cestiuone”, deși format și românit corect (dela lat. „quaero, quae(r)situm, rom.: cere, cerșit”), atât-a l-au criticat și dires până ce au ajuns la scâlâmbătura „chestie”, care n'are nici o îndreptățire, de aceea noi vom păstra pe „cestiuone” format de filologu precepuți, nu de bolșevici și neșciinți, ca „chestie”. Tot așe vom primi formațiunea românescă: „asoțiaciuone” (poporan: „însoțire”) dela rădęcina românescă: „soț, însoți” (formațiunea „asoțiat”). Dacă au preschimbat pe „s (ce, ci)” francez în româneșce în ț, ca în „comerț, speță, (caru nu se află în româneșce), pentru ce nu l-au preschimbat în ț în „asocia, aprecia (în caru „ci” se rosteșce tot s, nu „ci” românesc), caru rădęcini le avem în româneșce cu ț („soț, preț”) ? Pentru-că în șcôla fonetică ori-ce neșciinte scrie cum îl taiă capul, fără nici un sistem, fără nici un principiu (șcôla anarhiei). Cât pentru terminațiunea „-ciune (asoțiaciuone)”, am admis-o și pentru a încungiura doi „ți” după olaltă, și așe e și corect româneșce, și nu întors: „asociațiune”, (cu atât mai puțin „asociație”). Cui îi pare urit „-ciune, rugăciune, înțelepciune . . .” și se încântă de ungurismele: „belșug, meșteșug, beteșug . . .” acel-a nu pôte fi decât un magiaron, ori bolșevic, și nu un Român adevărat. Cluj / Central University Library Cluj

Vom admite și pe rom. „cășune” în locul lui „ocazie” și a slavului „prilej”, sub care poporul nu înțelege „ocasiune”, ci o întâmplare reă (ce prost iese: „din prilejul cununiei”), ca și rom. „cășun”, cărui-a i-s'a adaus un e pentru a se distinge de „cășun”, dându-i-se înțelesul latinului „occasione-m”, dela care derivă, și pe care îl înțelege și străinul cult cu puține cunoșcințe de latină, pe când pe „prilej” nici poporul nu-l înțelege așe. Tot formațiune românescă e „escursiune,” nu „excursie”, dela rădęcina rom. „cure,” (curge) „curs” în înțelesul, ce l-au mai păstrat încă Moți: de „alergă”, deci „escursiune: alergare afară” (lat. excursionem) . . .

Mai amintim aici formațiunea românescă „națiune” după francezul „nation”, ori italianul: „nazione”, dela participiul trecut latin alui „nasco: natus” (rom. „născut”), care s'a păstrat în româneșce în cuvîntul „nat”, care are și înțelesul de „popor” („nat de rând”). Se alătură la acest-a terminațiunea rom. „-iune” și avem formațiunea rom. „națiune”, și mai avem pe arhaicul „gînt”; ce lipsă avem atunci de ungurismul „nem”, care nici n'are la popor înțelesul de „națiune”, pe care i-l-a dat numai neșciința și disprețul șcôlei fonetice pentru cuvîntul românesc.

Cuvîntele cu terminațiunea „-ciune” se află în număr mai

mare în scripturile vechi, dar a fost înlocuită cu infinitivul lung, devenit substantiv, ca „asupriciune, împăcăciune”, ași „asuprire, împăcare”, dar nu „asupriție, împăcație”, și tot așa se pot înlocui unele formațiuni în „-iune” ca „observațiune, emisiune...” cu „emitere, observare...”, sau cu substantivul format din rădăcina verbală, ca bunăoră: „acusațiune” cu „acusă” (am văzut că e rădăcină românească). Dar „întrecăciune”, care se aude pe la noi (în Zagra-Năsăud) are cu totul alt înțeles decât „întrecere” și decât „întrecemint”, înțelegându-se sub acel-a ținuta celui ce „se întrece (nu-i place nemică, află totul prea puțin, prea de jos, pentru el).

Dăm aici după Cipariu „Principii de limbă și scriptură” o însemnare de cuvinte cu terminațiunea „-ciune”, cari ași nu se mai aud:

„Adevericiune, albiciune, asupriciune, cumenecăciune, cumpliciune, denemicăciune (de nemică: desprețuire), descumpărăciune (-ărare), împăcăciune, îputăciune, îputăciune, între-găciune, întunecăciune, lăsăciune (iertare), luminăciune, orbiciune, periciune, pleniciune, rapiciune, rușinăciune, sburdăciune, secă-răciune, setăciune, uniciune, vindecăciune.”

Lucrarea clasică alui Cipariu „Principii de limbă și scrip-tură”, aruncată la muzeu de superficialitatea și desmățul școlii fonetice. ar fi bine să fiă retipărită, căci în ea sunt puse fundă-mintele (vom reveni la forma asta) adevărate ale dezvoltării unitare și româneștii limbii, și nu e iertat să fiă Român cult, necum profesor de l. română, sau membru al Academiei, care se n'o fi citit, ca se nu mai vorbescă de „limbă păserescă”, fără să șciă care e aceea, nici să credă, că „supă, perima, gândi, chezășui, în ce mă privește...” ar fi „limbă vechiă și înțeleptă” românească. (va urma)

Documente

de serioșitatea și înțelegerea arătată de unele țiare pentru pro-blema curatului limbii româneștii. „Porunca vremii” (limbă neo-latină!) organ naționa!-creștin scrie în Nr. 535—936:

„**Revista enciclopedică**” — (4 pagini mici), periodică lu-nară, *respundetoriu*: Ioanus Corbus, Clussiu (Cluj). Pe lângă ace-ștea revista d-lui Corvus Frugilegus Arvense e antifonetice: espune, deci, prefisurile juste și radeșinile romanesci așa cum le-a arătat Timoteiu Cipariu, Massimu și Laurianu. Revista — ce se dicem — foloseșce... în anumite părți.

Iar „Curentul” din 9 Dec. 1935 scrie:

Semnalăm desiratorilor de monstruoșități un exemplariu filologicu Enoftolg cu unicu, care pre numele lui se zice IOAN CORBU (*rarissima avis!*). După avisulu său, dânsulu iaste pliulu de geniu din ciobote până în vârfulu celu maiu septentrionaliu alu pălării și uniculuu (să ne trăiască la molti anni!) insulu deștep-tulu din toată terra rumânească, toți ă lalți fiindu proști că perseve-rează a scriere foneticesce, ci nu cum scrie dânsulu pășăresce. *R. dobrogeană*: „D-l Corbu e ultimul epigon al grafiei etimologice..”